

Nom del castell: Cervià
Data de construcció: X
Municipi: Cervià de Ter
Comarca: Gironès
Altitud: 78 m
Coordenades: E 2.908600 N 42.067639
(Geogràfica - ETRS89)
Com arribar-hi: situat just damunt del nucli urbà

El castell de Cervià de Ter és un castell del municipi de Cervià de Ter, a la comarca del Gironès. Està situat en un turó que domina el poble, i només en resta un gros mur i els fonaments. És una obra declarada bé cultural d'interès nacional.

Història

És un castell termenat, del que es té constància documental des de l'any 922. En les últimes dècades del segle X, Sunyer Llobet i la seva dona Avierna varen comprar al comte Borrell l'alou de les «viles» de Cervià de Ter i Raset, juntament amb el territori d'Espiells, per la quantitat de cinc «penses» de plata. Tot i que, segurament, aquesta família devia tenir residència a Cervià de Ter abans de l'any mil, no trobem cap referència

explícita al castell fins a l'any 1024. En aquest moment, està documentat que Sunyer va dictar el testament des del seu llit al castell de Cervià.

Així doncs, a partir del segle XI trobem un llinatge de senyors de Cervià que té el castell com a centre del seu poder. Silvi Llobet era, a mitjans de segle XI, feudatari del castell de Cervià, pels comtes Ramon Berenguer I i la seva muller. Silvi el va llegar a un nebot anomenat Gausfred Bastó, que fou el primer en començar a utilitzar el cognom de Cervià. Posteriorment, a mitjan segle XII, aprofitant la mort sense descendència de Guillem Gausfred de Cervià, el comte de Barcelona va cedir el castell a la família dels Llers.

Els senyors de Cervià varen exercir com a estrets col·laboradors dels reis i varen participar en algunes de les seves principals expedicions militars. Els senyors del castell de Cervià, Silvi i Adelaida, foren els fundadors del monestir benedictí de Santa Maria de Cervià, que varen convertir en un priorat de S. Michele Della Chiusa, abadia situada als passos alpins que connecten la Provença amb el Piemont. Les donacions al pri-

Vista aèria del castell de Cervià.

Castell de Cervià amb la base de la torre rodona restaurada recentment. Foto de Jordi Gironès.

orat dels successius senyors de Cervià i d'altres famílies del seu entorn foren considerables. El priorat era el lloc on s'enterraven els membres més destacats de la família dels Cervià. Actualment, només és visible a l'església la tomba de Beatriu, esposa de Guerau de Cervià.

Aquest castell tenia un valor militar per la seva posició estratègica a la frontera entre el comtat de Girona i Empúries, a menys d'un dia de camí de la ciutat de Girona. Des del castell també es podia controlar la via que anava cap a Peralada i el Roselló.

Durant la guerra contra el rei Joan II, la reina confià el fort i el poble a Esteve d'Agramunt. L'any 1467 hi establí el seu campament el duc de Lorena, quan marxava contra Girona per posar-hi setge. El mateix duc, primogènit del rei Renat, va concedir el castell a «*Joan de Sancto Gilagio*». En absència d'aquest se'n féu càrrec el capità Pere Alfons, el 1469. Posteriorment, el rei Joan II concedí la jurisdicció de Cervià i Bordils a Juan de Vilapando per 5000 florins. No gaire més tard, la propietat va passar a la família Xetmar.

No es coneix si l'estructura del castell es va veure afectada pels conflictes bèl·lics de la segona meitat del segle XV, però a partir d'aquest moment els documents fan referència al domini o poble de Cervià sense esmentar el castell. Tampoc s'han trobat, fins al moment, materials posteriors a l'inici del segle XVI. En un document de l'any 1657, Narcís Camós explicava que a la vila hi havia hagut un castell, del qual en restaven vesti-

gis, però que feia llarg temps que estava destruït. Així doncs, a mitjan segle XVII el castell feia temps que estava abandonat i en ruïnes.

L'any 2013 la finca que acull les restes del castell passa a titularitat municipal, després de diversos segles de constituir un condomini familiar privat, amb la donació d'una part dels terrenys per part de la família Fonsdevila i l'adquisició de la resta per part de l'Ajuntament de Cervià de Ter.

L'any 2014, la Universitat de Girona redacta un Projecte d'investigació, consolidació i posada en valor del castell de Cervià de Ter, que compta amb el finançament del Programa de l'u per cent cultural i de la Diputació de Girona. L'excavació arqueològica realitzada ha posat al descobert el següent:

El castell fou construït directament en un subsòl de conglomerat argilós resseguint la topografia natural i adaptant-se als desnivells preexistents, per la qual cosa, el problema principal que va partir va ser d'estabilitat amb l'esllavissament d'estructures. Es va estructurar en tres terrasses, aprofitant el conglomerat del subsòl, retallat i regularitzat, per crear els diversos nivells de circulació i va ser objecte de diferents remodelacions.

Cronològicament, els materials més antics se situen vers als segles IX-X, una segona fase on es detecta una important reforma, probablement ja dins el segle XIII, i una segona transformació de finals del segle XIV o inicis del XV, finalment, l'abandonament, que sembla no anar més enllà de mitjans del segle XVI.

Pel que fa a les defenses exteriors, no es conserva la totalitat del circuit emmurallat. Tot i això es distingeixen clarament almenys dos circuits de muralles. Del més antic es conserva essencialment part de la muralla nord, amb espitlleres i el mur de llevant, que acaba de forma abrupte, marcant el que probablement constituïa la porta d'accés al recinte, però de la qual no es conserva la continuació. A la zona sud ha aparegut un mur que podria haver format també part del recinte original.

Castell de Cervià després de la recent reforma. Foto de Jordi Gironès.

La gran reforma sembla produir-se al segle XIV, quan els vells murs són doblats com a la banda nord o substituïts per noves estructures defensives. Aquestes es caracteritzen per la presència exterior d'escarpes, destinades a protegir-se de l'artilleria. Les noves muralles construïdes a la banda sud configuren una reducció de l'espai emmurallat, potser per fer espai al nou accés constituït per la rampa esglaonada situada a migdia.

Pel que fa a la distribució interior, el castell s'estructura, almenys en la seva darrera fase, en tres terrasses. A la part superior s'hi situen la torre de l'homenatge i un parell de grans sales que per algunes característiques estructurals semblen configurar el nucli més antic del castell. Una terrassa intermèdia on se situen algunes de les sales principals i finalment i baixant per una escala s'accedeix a una terrassa inferior ocupada per un gran pati i tot un seguit de petits espais secundaris. Els paviments són de terra piconada, excepte els de la darrera fase del castell, ja dins els segles XIV-XV, que són de morter.

Finalment, bona part d'aquesta terrassa inferior està molt afectada per un gran esvoranc de planta quadrangular, farcit de gran quantitat de runa i material d'enderroc. Aquest esvoranc, realitzat al final de l'existència del castell, o, potser, fins i tot quan ja era abandonat, va provocar la destruc-

ció de moltes de les estructures preexistents del seu entorn, i, fins i tot, del mur de contenció que tancava el sector per l'oest. L'any 2015 l'Ajuntament promou un projecte de museïtzació del castell.

Descripció

Situades en un turonet proper al poble, les restes del castell de Cervià de Ter es troben parcialment descobertes i en un grau elevat de deteriorament. Es poden identificar diverses estances i part del perímetre del castell. Destaquen les restes de la poderosa torre de l'homenatge, de planta circular i 6,5 m. de diàmetre. Aquesta construcció presenta grans còdols units amb morter i formant filades rectes. En altres estances s'observa una major presència de pedres acarades parcialment i alguns carreus en els extrems de les parets i en els llindars de les portes.

Al voltant de la torre es poden distingir diversos trams de murs i estructures diverses. La que es pot observar millor és una gran estança al sud de la torre, de 3,8 per 8 metres, ben delimitada per tres dels seus costats. També es pot apreciar un espai obert, potser un pati d'armes, que delimita amb els murs perimetrals del castell. La majoria dels murs del perímetre emmurallat presenten un estat de conservació molt deficient. Aquests murs conformen una estructura de forma poligonal, clarament adaptada a la topografia del terreny. Es conserven les restes d'una possible torre.

Actualment, l'Ajuntament de Cervià ha realitzat una important obra de consolidació endreçant tot el perímetre del castell.

Extret de: https://ca.wikipedia.org/wiki/Castell_de_Cervià_de_Ter

Elena Fàbregas
Jordi Gironès

Març 2017